

Aandacht voor landbouw bij Animal Event

'Luister naar burger'

Ondernemen | Tekst: Tessa Nederhoff

De mening van burgers over de veehouderij wordt steeds belangrijker. Ze worden in hun visie gesterkt door de media. "Wanneer we zoeken naar punten die de burger belangrijk vindt, kan de veehouder met minder inspanningen en kosten een beter resultaat behalen", meent Elsbeth Stassen.

Landbouwhuisdieren waren dit jaar voor het eerst vertegenwoordigd op Animal Event in Hilvarenbeek. Naast katten, honden, knaagdieren en paarden, was er aandacht voor koeien, schapen, geiten, kippen en varkens. "Tot nu toe bevalt dat uitstekend", zei Han Swinkels van HAS Den Bosch bij de opening van het seminar 'Dier en landbouw: hoe het ook anders kan'.

"Maatschappelijk draagvlak moet zorgen voor rendementsverhoging", aldus Elsbeth Stassen.

Toekomst

Een eenduidig duurzaam toekomstbeeld voor de veehouderij schetsen is lastig, zo blijkt tijdens het seminar. Elsbeth Stassen, als professor verbonden aan Wageningen Universiteit, legt uit waarom. "Duurzaam betekent dat je zowel op economisch, ecologisch en sociaal gebied duurzaam moet zijn. Maar tussen die aspecten bestaat een spanning. Je moet altijd ergens concessies doen."

Stassen onderscheidt vier mogelijke toekomstbeelden: op dezelfde voet verder gaan, schaalvergroting, het opzetten van een tweede tak en innoveren. "Schaalvergroting is de laatste dertig jaar veelvuldig toegepast. Het aantal bedrijven is met een kwart afgenomen, terwijl de productie per dier enorm toenam. Deze intensivering en schaalvergroting waren nodig door afnemende opbrengsten." Het opzetten van een tweede tak is een andere veelvorkomende overlevingsstrategie. "Zo'n 40 procent zoekt daarin al z'n heil."

Dierwelzijn

Hoe de boer zijn toekomstige bedrijf ook vormgeeft, in ieder geval dient hij steeds

Schaalvergroting

meer rekening te houden met dierwelzijn. De toegenomen aandacht voor dit onderwerp verklaart Stassen doordat er steeds meer mensen uit de stad naar het platteland zijn getrokken. "Deze mensen houden hobbydieren en komen niet uit de agrarische sector. Zij hechten meer waarde aan het individuele dier en bepalen grotendeels hoe er naar dieren wordt gekeken. Ondertussen zijn er tien keer meer hobby- dan productiehouders." Ook door de media-aandacht rondom calamiteiten in de veehouderij en het steeds meer gesloten karakter van bedrijven, is het denken over dierwelzijn volgens de professor veranderd.

Definitie

Voor het begrip 'dierwelzijn' bestaat volgens Stassen geen eenduidige definitie. "Het is maar net vanuit welk perspectief je het bekijkt. Veehouders bekijken dierwelzijn voornamelijk vanuit de productie. Als het dier genoeg groeit, gezond is en goed produceert, is volgens de veehouder voldaan aan de voorwaarden van dierwelzijn. Burgers zien dit anders. Zij vinden het dierwelzijn pas in orde wanneer het dier zijn natuurlijke gedrag kan vertonen." Op dit punt ontstaat frictie tussen veehouder en burger. De veehouder ziet geen probleem, want zijn dieren zijn gezond. Volgens Stassen hoeft het niet altijd zomer te zijn voor het dier. "Als een dier af en toe dorst heeft of moet zoeken naar eten, is het beter in balans."

Waarde

De burger wil echter wel altijd zomer. Stassen haalt hierbij een onderzoek aan van Nina Cohen waaruit blijkt dat steeds meer mensen het dier gelijk stellen aan de mens,

Toekomstvisies

Tijdens het symposium 'Dier en Landbouw: hoe het ook anders kan', werden meerdere toekomstvisies geopperd. Varkenshouder en ZLTO-vakgroepvoorzitter Maarten Rooijackers ziet een rol weggelegd voor de retail. "Zij moeten een verantwoord aanbod bieden, anders kan de producent niet verantwoord produceren. Het liefst moet de producent hierbij de regie voeren." Varkenshouder Steef Uittewaai vindt dat de varkenscyclus moet worden doorbroken, omdat er anders steeds meer schaalvergroting moet plaatsvinden om kostenefficiënt te produceren. Daarbij vindt hij het belangrijk dat de sector innovatief blijft: "We kunnen zo veel in de sector. Hierdoor is er een keuze: op dezelfde weg verder gaan en blijven vergroten om de bevolking te kunnen voeden, of innoveren. Dat eerste moeten we niet willen." Han Swinkels van HAS Den Bosch benadrukte dat bij het innoveren wel moet worden geluisterd naar de omgeving. "Daarmee creëer je kansen."

waarbij geslacht, leeftijd en opleiding bepalend zijn. "Hoogopgeleide vrouwen zijn over het algemeen zorgzamer", aldus Stassen. Alhoewel burgers het dier steeds meer als gelijkwaardig zien, is de veehouder juist de andere richting op geschoven. "Door de toegenomen intensivering van de veehouderij, bepaalt de veehouder steeds meer hoe het dier leeft. Het dier moet zich aanpassen aan de mens, en niet andersom. We knippen de staarten van de varkens af, in plaats van dat we omstandigheden creëren waarin dat niet nodig is, terwijl dat laatste is wat de burger wil."

Kritische factoren

Volgens Stassen wordt de mening van de burger steeds belangrijker. "Ze worden mondiger en zijn niet snel tevreden. Ze worden gesterkt door de media, waarin de aandacht wordt gericht op koeien die de wei niet in mogen, plofkippen en varkens die onverdoofd worden gecastreerd." Volgens de hoogleraar is het voor de toekomst van de veehouderij enorm belangrijk dat er wordt gezocht naar kritische factoren die bepalen hoe de buitenwereld naar de sector kijkt. "Wanneer we precies weten welke punten de burger belangrijk vindt, is het mogelijk met minder inspanning en minder kosten een beter resultaat te krijgen. Wanneer alleen wordt geïnvesteerd in zaken die de veehouderij zelf belangrijk vindt, leidt dat niet

tot een tevreden burger en dus niet tot rendementsverhoging. De burger wil de koe in de wei. Investeren in waterbedden wanneer de koe altijd binnen staat, daar is de burger niet tevreden mee."

Trends

Rondeel, Varkansen, Kracht voor Koeien, Koeien in de wei en Piggy's Palace zijn voorbeelden van initiatieven die maatschappelijk draagvlak vinden. Bij deze systemen kunnen de dieren hun natuurlijk gedrag beter vertonen, waardoor er minder wordt

gevraagd van het aanpassingsvermogen van het dier. De burger eist dat koeien naar buiten kunnen, varkens kunnen wroeten en kippen een stofbad kunnen nemen. "Wanneer we bij de ontwikkeling van de intensieve veehouderij rekening houden met de natuurlijke behoefte van het dier, ontstaat een breed maatschappelijk draagvlak. Dat draagvlak moet zorgen voor rendementsverhoging", besluit Stassen. Steeds verdergaande schaalvergroting is hierdoor niet meer nodig als middel om het rendement te verbeteren. ♦

Maatschappelijk draagvlak

Varkenshouder Steef Uittewaal wil meer maatschappelijk draagvlak creëren door zijn producten in de toekomst lokaal te vermarkten en zijn stallen open te zetten voor iedereen. In de nieuwe stal mogen de varkens los lopen in grote strohokken. "Zoals we nu produceren en afzetten, kunnen we onze kracht niet kwijt. We krijgen geen waardering voor de zorg voor de beesten." Uittewaal beseft dat het belangrijk is dat de klant openstaat voor het idee. Om dit te testen, vroeg hij de mening van de klant over zijn plannen bij de lokale slager. Hieruit bleek dat er wel draagvlak is, maar dat mensen niet te dicht betrokken willen zijn bij het dier. "Ze willen het varken dat in hun diepvries ligt niet kennen." ZLTO-vakgroepvoorzitter en varkenshouder Maarten Rooijackers beaamt dit. "Mensen willen betalen voor gezond, lekker en diervriendelijk geproduceerd vlees. Maar wel in die volgorde." Met diervriendelijk bedoelt hij niet biologisch. "Dieren buiten lopen risico. Het buiten houden van dieren is slecht voor de diergezondheid en voor het milieu", waarschuwt de varkenshouder. Elsbeth Stassen, professor bij Wageningen Universiteit, reageert hierop: "Maar dan bekijk je het gezondheidsrisico wel vanuit het hoogproductieve dier dat andere eisen stelt." Dierenarts Jacques Kaandorp is het hiermee eens. "De ziektes zijn ontstaan door de intensivering. Wij mensen hebben hiervoor gezorgd, dus moeten we het ook oplossen. Ook klauwaandoeningen hebben we zelf gecreëerd door de koeien binnen te zetten." Uit de zaal komt een tegengeluid: "We moeten de veehouderij van vroeger niet gaan romantiseren. Zowel boeren als beesten hebben het nu beter dan vroeger. De boel wordt ziek gepraat."

Koeien in de wei, maken dier en burger blij.